

Bijlage: beoordeling (ontwerp)begrotingen en jaarrekeningen Verbonden partijen

Betreft gemeente: Laren

In deze bijlage wordt nader ingegaan op de beoordeling van de begroting in het kader van het opstellen van een voorstel voor een zienswijze namens de gemeenteraad op de begroting van de Verbonden partij. Deze bijlage wordt bij het college- en raadsvoorstel m.b.t. de zienswijze gevoegd.

Proces en data (deadlines)

Processtap	Datum	Toelichting
Datum ontvangst	<u>9-5-2025</u>	
Zienswijze uiterlijk	<u>1-9-2025</u>	
Opstellen voorstel	<u>20-5-2025</u>	
Besluit college	<u>27-5-2025</u>	
Informereren presidium		
Bespreken in commissie	<u>18-6-2025</u>	
Besluit gemeenteraad	<u>25-6-2025</u>	
Verzenden zienswijze/ Reactiebrief	<u>26-6-2025</u>	
Vaststelling in Algemeen bestuur van GR	<u>september 2025</u>	

Beoordeling van de begroting

1. Autonome ontwikkelingen (begroting en jaarrekening)

Begroting: Welke ontwikkelingen worden opgenomen?

In de bijgaande conceptbegroting 2026 van het Werkvoorzieningsschap Tomingroep zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd. De uitgangspunten zijn in lijn met de afspraken tussen gemeenten, het Algemeen Bestuur Tomingroep en de directie van Tomingroep:

1. Gemeenten stellen een WSW-budget van € 41.842,- per SE (standaard eenheden) beschikbaar aan Tomingroep. Dit budget wordt door het Rijk beschikbaar gesteld aan gemeenten.
2. Vanaf 2015 is, met de komst van de Participatiewet, de WSW afgesloten voor nieuwe instroom. Het bestaande medewerkersbestand zal teruglopen in lijn met het natuurlijk verloop. Dit brengt mee dat in de begroting voor 2026 wordt uitgegaan van een WSW bezetting die 9% lager is dan de verwachte bezetting voor 2025.
3. De begroting van de loonkosten voor 2025 is gebaseerd op 413 FTE (WSW) gemiddeld werkzaam bij Tomingroep en 33 FTE in het kader van begeleid werken.
4. Er wordt uitgegaan van een stijging van de loonkosten (ten opzichte van 2023) met 3,8%.

5. In de begrote rijksbijdragen WSW voor 2025 en de jaren daarna is rekening gehouden met compensatie van de gevolgen van de loonstijgingen voor WSW.
6. Inwoners die vanuit de voor Tomingroep nieuwe doelgroepen van de Participatiewet aan het werk gaan komen direct in dienst bij Tomingroep BV. Salaris en andere kosten van deze inwoners verlopen dus niet via het Schap.
7. Op basis van contractuele afspraken tussen Tomingroep BV en het Schap zijn er in 2025 de volgende geldstromen tussen beiden:
 - de BV betaalt aan het Schap een vergoeding van € 3.574.000 voor de loonwaarde van de gedetacheerde SW-medewerkers.
 - het Schap betaalt aan de BV een begeleidingsvergoeding van € 2.194.000 (dit bedrag is inclusief kosten voor dienstverlening van de BV zoals salarisadministratie financiën, automatisering en P&O en ondersteunende activiteiten).

Resultaat

In het samenwerkingscontract tussen Tomingroep BV en het Schap was in het verleden vastgelegd dat Tomingroep BV een nihil resultaat bij het Schap garandeert. Eventuele verliezen van het Schap worden tot nul gereduceerd door een garantiebijdrage van Tomingroep BV. Door de verliezen bij Tomingroep BV in de afgelopen jaren en de aanzienlijke verliezen die in 2026 en de jaren daarna nog verwacht worden is dit niet meer aan de orde. Het vermogen van Tomingroep BV wordt sinds 2024 op peil gehouden met een aanvullende bijdrage door het Schap. In 2026 is die bijdrage begroot op € 5 miljoen. In totaal wordt voor de periode 2025-2029 een bijdrage van € 21,1 miljoen begroot. Het effect op het vermogen van het werkvoorzieningsschap wordt deels gedempt door het overschot op de WSW door de steeds verder stijgende subsidie per SE. Dit kan echter niet voorkomen dat het vermogen van het Schap naar verwachting van de huidige stand (eind 2024) van € 10,1 miljoen daalt naar bij nihil (€ 0,9 miljoen) eind 2029. Er is echter veel onzekerheid over de omvang van de begrote bijdragen aan de BV. Een (meerjaren)begroting van de BV is op dit moment nog niet beschikbaar.

Op korte termijn ontstaat door de noodzakelijke bijdragen aan de BV een liquiditeitsprobleem omdat het vermogen grotendeels vastligt in gebouwen en machines. In een werkgroep met de directie van de Tomingroep en de gemeenten Hilversum en Almere wordt gewerkt aan een beperkte garantstelling door de GR aan de BV en maatregelen om het liquiditeitstekort op te lossen. Meer informatie over dit proces vind u in de eerder aan u gezonden raadsinformatiebrief die door de in het Schap samenwerkende gemeenten is opgesteld.

Begroting: Welke ontwikkelingen uit eerdere besluitvorming (kadernota) en wat is onze zienswijze daarop?

In 2015 is de WSW afgeschaft en is arbeidsparticipatie sindsdien opgenomen in de Participatiewet. Gemeenten blijven wel subsidie ontvangen voor de tot dan toe bestaande WSW-medewerkers. Deze blijven onder het regime van de WSW vallen. Maar met de afschaffing van de WSW in 2015, loopt het aantal WSW-medewerkers en de daarbij behorende rijkssubsidie, door natuurlijk verloop, sindsdien jaarlijks fors terug.

Al sinds de eerste rode cijfers in 2019, heeft Tomingroep ingrijpende stappen ondernomen om weer tot een positief bedrijfsresultaat te komen. Vervolgens bleek dat voortzetting van het bedrijf op basis van de destijds bestaande strategie niet houdbaar was. Met deze constatering zijn Tomingroep en

gemeenten samen in 2020 gestart met de ontwikkeling van een nieuw bedrijfsplan dat is gebaseerd op de keuze voor het scenario van instandhouding van de bestaande omvang van werk- en ontwikkelplekken voor de doelgroep van Tomingroep. Dat heeft in 2021 geleid tot het nieuwe bedrijfsplan “Ketensamenwerking Tomin”. Het doel van dat plan: Tomingroep ontwikkelt zich in de jaren 2022 tot en met 2025 tot leerwerkbedrijf waarin in-, door- en uitstroom naar de reguliere arbeidsmarkt centraal staan. Tomingroep en gemeenten bieden daarmee samen met andere ketenpartners een antwoord op de nog steeds groeiende populatie inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en die niet direct klaar is voor een reguliere baan. Een belangrijk uitgangspunt van het bedrijfsplan is, naast de transformatie van het bedrijf: De instandhouding van de infrastructuur van de Tomingroep qua opvangcapaciteit voor de doelgroep op het niveau eind 2021. In 2024 is, mede door de achterblijvende bezetting van de capaciteit en daardoor ontstane druk op de financiële resultaten een tussentijdse evaluatie van het plan uitgevoerd, de zogenaamde ‘midterm review’. Over de conclusies van dat onderzoek bent u in het najaar van 2024 geïnformeerd.

Verliezen Tomingroep BV de komende jaren

Over 2024 heeft Tomingroep BV een verlies geleden van circa € 5,6 miljoen. Doordat het werkvoorzieningsschap over 2024 een winst heeft gemaakt van circa € 2,7 miljoen (zie de bijgevoegde conceptjaarstukken) komt het geconsolideerd resultaat uit op een verlies van € 2,9 miljoen. Voor 2025 wordt een verlies van circa € 5,5 miljoen in Tomingroep BV verwacht. Ook voor 2026 en de jaren daarna worden forse verliezen in Tomingroep BV verwacht. Daardoor moet het Schap met ingang van 2024 een aanvullende bijdrage doen om het vermogen van Tomingroep BV op peil te houden. In totaal wordt voor de periode 2024-2029 een bijdrage van circa € 21,1 miljoen verwacht. Daardoor daalt het vermogen van het werkvoorzieningsschap naar verwachting van de huidige stand (eind 2024) van € 10,1 miljoen naar € 0,9 miljoen eind 2029. Onderstaand overzicht is ontleend aan de begroting 2026 van het werkvoorzieningsschap.

Verloopstaat eigen vermogen Tomingroep BV										
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
Eigen vermogen BV per 1/1 (x 1 mln)	€ 12,3	€ 11,6	€ 10,1	€ 6,5	€ 3,9	€ 2,5	€ 2,5	€ 2,5	€ 2,5	
Resultaat BV	€ -0,7	€ -1,2	€ -3,6	€ -5,6	€ -5,5	€ -5,0	€ -4,5	€ -4,0	€ -3,5	
Uittreding Weesp		€ -0,3								
Toevoeging vanuit Schap				€ 3,0	€ 4,1	€ 5,0	€ 4,5	€ 4,0	€ 3,5	
Eigen vermogen BV per 31/12 (x 1 mln)	€ 11,6	€ 10,1	€ 6,5	€ 3,9	€ 2,5	€ 2,5	€ 2,5	€ 2,5	€ 2,5	
Verloopstaat eigen vermogen Werkvoorzieningsschap Tomingroep										
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
Eigen vermogen Schap per 1/1 (x 1 mln)	€ 4,2	€ 5,5	€ 7,2	€ 10,4	€ 10,1	€ 8,7	€ 6,1	€ 3,9	€ 2,2	
Resultaat Schap	€ 1,3	€ 1,7	€ 3,2	€ 2,7	€ 2,7	€ 2,4	€ 2,3	€ 2,2	€ 2,2	
Aanvulling eigen vermogen BV				€ -3,0	€ -4,1	€ -5,0	€ -4,5	€ -4,0	€ -3,5	
Eigen vermogen Schap per 31/12 (x 1 mln)	€ 5,5	€ 7,2	€ 10,4	€ 10,1	€ 8,7	€ 6,1	€ 3,9	€ 2,2	€ 0,9	
Resultaat geconsolideerd	€ 0,6	€ 0,5	€ -0,4	€ -2,9	€ -2,8	€ -2,6	€ -2,2	€ -1,8	€ -1,3	
Eigen vermogen geconsolideerd	€ 17,1	€ 17,3	€ 16,9	€ 13,9	€ 11,2	€ 8,6	€ 6,4	€ 4,6	€ 3,3	

Een belangrijke oorzaak voor de structurele verliezen in Tomingroep BV is de steeds grotere onderbezetting van de infrastructuur. Eind 2024 bedroeg deze ruim 237 plekken, dat is veel op een totale capaciteit van 921 plekken. Er zijn twee oorzaken:

- De sneller dan verwachte uitstroom van WSW-ers (132 minder), compensatie daarvan is op grond van het bedrijfsplan niet aan de orde;

- De achterblijvende instroom nieuwe kandidaten uit de doelgroep van de Participatiewet (105 minder). Voor de in de uitvoeringsdienst HBEL samenwerkende gemeenten is dat overigens nauwelijks het geval. De instroom blijft slechts 2 plekken achter bij de doelstelling.

Bijsturen en visie op de toekomst is urgent

In 2024 schreven we dat Tomingroep zou moeten inzetten op maatregelen om binnen het bestaande bedrijfsplan te komen tot hoger rendement. Maar er zou ook zorgvuldig gekeken moeten worden naar de haalbaarheid van de in het bedrijfsplan Ketensamenwerking Tomingroep gestelde doelen nu de feitelijke situatie zo sterk afwijkt. Het Algemeen Bestuur van het Schap heeft in 2023 aangedrongen op concrete maatregelen om te voorkomen dat de verliezen zich in de verwachte omvang blijven voordoen. Dat heeft geleid tot de midtermreview die in 2024 is uitgevoerd en waarvan de resultaten in het najaar van 2024 met u zijn gedeeld. In het eindrapport zijn acht aanbevelingen gedaan. Van de aanbevelingen achten wij aanbeveling 7 van groot belang. Deze luidt als volgt:

“Vraag de directeur Tomingroep en RvC om een doorlichting van de bedrijfsvoering en om een plan, zodat het bedrijf flexibel en doelmatig kan inspelen op de behoeften, de veranderende doelgroep en de veranderende omstandigheden op de arbeidsmarkt. Het plan bevat een duidelijk perspectief en een stip op de horizon, tot op werksoortniveau. Wat voor bedrijf moeten we zijn over tien of vijftien jaar met het oog op de inwoners die het zelfstandig niet redden op de arbeidsmarkt? Hoe zien de werksoorten eruit? Hoe realiseren we een zo hoog mogelijke kosteneffectiviteit? En hoe zorgen we ervoor dat we flexibel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden?”

Aangezien de aanbeveling door het algemeen bestuur is overgenomen, hadden wij verwacht dat inmiddels opvolging zou zijn gegeven. Tot onze verbazing is deze doorlichting echter nog altijd niet uitgevoerd.

Met de overige aanbevelingen zijn de Tomingroep en de samenwerkende gemeenten aan de slag zijn gegaan. Ondanks deze inspanningen blijft de instroom van nieuwe doelgroepen structureel achter. Daarom heeft het bestuur in de AB vergadering van 28 maart besloten voor 2025 uit te gaan van een netto instroom van 60 fte in plaats van 150 fte. De gevolgen van dit besluit voor het resultaat van Tomingroep BV over 2025 zijn nog niet bekend want de begroting van de BV is nog niet beschikbaar.

In het najaar van 2024 heeft het AB besloten om de periode van het bedrijfsplan met een jaar (2026) te verlengen en die tijd te gebruiken om te werken aan de visie van de samenwerkende gemeenten op het regionaal arbeidsmarktinstrumentarium en de rol van de Tomingroep daarin. Door de structurele en groeiende onderbezetting van de infrastructuur van de Tomingroep BV en de mede daardoor zorgwekkende ontwikkeling van resultaten en vermogen van het schap en de BV is het urgent dat de samenwerkende gemeenten hierin versnelling aanbrengen. Deze urgentie wordt door de in het schap samenwerkende gemeenten onderschreven. In de raadsinformatiebrief die u eerder ontving is de ontstane situatie en urgentie al toegelicht. In die brief is ook het beoogd tijdsplan voor het formuleren van voornoemde visie vermeld.

Jaarrekening: Wat is het resultaat en wat is het structurele element daarin?

Het werkvoorzieningsschap Tomingroep behaalde over 2024 een positief resultaat van circa € 2,7 miljoen nadat € 3 miljoen ten gunste van het resultaat aan de bestemmingsreserve is onttrokken om

de noodzakelijke bijdrage aan Tomingroep BV te dekken. Het resultaat van € 2,7 miljoen in het schap is € 1,1 miljoen beter dan begroot omdat de rijksbijdrage per WSW-er (veel) hoger is dan begroot. Dat is het gevolg van verhoging van het landelijk WSW budget ter compensatie van de CAO loonstijging en de veel hogere bijdrage per WSW-er doordat het aantal WSW-ers ook landelijk sneller daalt dan de daling die het uitgangspunt was bij de vaststelling van het landelijk budget in 2015 voor de jaren daarna.

In het samenwerkingscontract tussen Tomingroep BV en het Schap was in het verleden vastgelegd dat Tomingroep BV een nihil resultaat bij het Schap garandeert. Eventuele verliezen van het Schap worden tot nul gereduceerd door een garantiebijdrage van Tomingroep BV. Door aanhoudende verliezen bij Tomingroep BV is dit niet meer aan de orde. In 2024 is voor het eerst een bijdrage van € 3 miljoen door het schap aan Tomingroep BV gedaan om het vermogen van Tomingroep BV op peil te houden. De bijdrage wordt geput uit de bestemmingsreserve ter dekking van tekorten van het Werkvoorzieningsschap en/of BV in de komende jaren. Eind 2024 bevat de bestemmingsreserve € 8,2 miljoen (na resultaatbestemming). Bij ongewijzigd beleid is de bijdrage die moet worden gedaan om het verlies van de BV te compenseren structureel.

Jaarrekening: Wat is de resultaatbestemming? Waarom? Is dat logisch of is het eigenlijk een beleidsmatige wens?

Het positief resultaat 2024 wordt opgenomen in de bestemmingsreserve ter dekking van tekorten van het Werkvoorzieningsschap en/of BV in de komende jaren. Bij ongewijzigd beleid zal de bestemmingsreserve naar verwachting eind 2028 opgesoupeerd zijn.

Jaarrekening: Wat is de reservepositie van de WGR)?

De reserve van de GR bedraagt eind 2024 € 10,1 miljoen. Zoals hiervoor al vermeld zal deze reserve de komende jaren bijna volledig worden benut om het vermogen van Tomingroep BV op peil te houden.

Jaarrekening: Wat krijgen we terug?

Zoals hierboven aangegeven wordt voorgesteld om het positieve resultaat van het Werkvoorzieningschap over 2024 op te nemen als bestemmingsreserve voor dekking van toekomstige verliezen van Tomingroep BV.

Begroting en Jaarrekening: Wat is de algemene ontwikkeling?

Over 2024 heeft Tomingroep BV een verlies geleden van circa € 5,6 miljoen. Doordat het werkvoorzieningsschap over 2024 een winst heeft gemaakt van circa € 2,7 miljoen (zie de bijgevoegde conceptjaarstukken) komt het geconsolideerd resultaat uit op een verlies van € 2,9 miljoen. Voor 2025 wordt een verlies van circa € 5,5 miljoen in Tomingroep BV verwacht. Ook voor 2026 en de jaren daarna worden forse verliezen in Tomingroep BV verwacht. Daardoor moet het Schap met ingang van 2024 een aanvullende bijdrage doen om het vermogen van Tomingroep BV op peil te houden. In totaal wordt voor de periode 2024-2029 een bijdrage van circa € 21,1 miljoen verwacht. Daardoor daalt het vermogen van het werkvoorzieningsschap naar verwachting van de huidige stand (eind 2024) van € 10,1 miljoen naar € 0,9 miljoen eind 2029.

Zoals hiervoor bij de begroting al is aangegeven is bijsturing noodzakelijk. Hiervoor verwijzen wij naar hetgeen bij het kopje 'begroting' is vermeld.

Begroting en Jaarrekening: Hoe voert men taken voor de gemeente uit?

Het werkvoorzieningsschap is een openbaar lichaam op grond van artikel 8 WGR; daarnaast bedient de Tomingroep zich van een B.V. waarin de bedrijfsmatige activiteiten zijn ondergebracht. Het werkvoorzieningsschap (tevens enig aandeelhouder) en de B.V. hebben samenwerkingsovereenkomsten op basis waarvan de WSW-doelgroep wordt begeleid en gedetacheerd bij de B.V. en/of andere werkgevers.

Begroting en Jaarrekening: Welke output-gegevens geven inzicht in prestaties WGR?

Door Tomingroep wordt per kwartaal een koersrapportage opgesteld. Hierin wordt ingegaan op resultaten, balans en liquiditeit en sociale en financiële kengetallen. Daarnaast wordt jaarlijks een accountantsverslag opgemaakt. Al deze documenten worden in de vergadering van het Algemeen bestuur besproken.

Begroting: Welke nieuwe beleidswensen worden opgenomen, waarom en wat vinden we daar van? Welke opties zijn er?

Zoals hiervoor al aangegeven is er voor het bedrijf bij ongewijzigd beleid geen perspectief op een (financieel) gezonder toekomst. Dit blijkt duidelijk uit de begroting. Vandaar de nadruk op de urgentie om te komen tot een nieuwe regionale visie en daarop gebaseerd beleid en vormgeving van het bedrijf.

2. Financieel kadernota / begroting**Wat was de bijdrage op basis van de vorige meerjarenbegroting?**

Gemeenten ontvangen van het Rijk jaarlijks een WSW-subsidie. Deze wordt op basis van afspraken in de gemeenschappelijke regeling doorgezet naar het werkvoorzieningsschap Tomingroep. De hoogte van de subsidie wordt door het Rijk bepaald.

Wat is mutatie t.g.v. autonome ontwikkelingen?

Doordat de WSW-populatie door natuurlijk verloop terugloopt, loopt ook het totale subsidiebedrag terug. Echter, deze terugloop wordt aanzienlijk gedempt doordat het subsidiebedrag per WSW medewerker van jaar tot jaar aanzienlijk stijgt.

Wat is mutatie op basis van nieuw beleid?

Zie de voorgaande analyse bij 'wat is de algemene ontwikkeling?'.

Wat wordt voorgestelde meerjaren bijdrage (A)?

Een voorgestelde bijdrage uit algemene middelen is vooralsnog niet concreet aan de orde. Vooralsnog bepaalt de rijkssubsidie WSW de bijdrage aan het werkvoorzieningsschap. De resultaten van de Tomingroep staan bij ongewijzigd beleid echter dusdanig onder druk dat een aanvullende bijdrage of garantie van de gemeente de komende jaren aan de orde kan zijn.

3. Maatwerk (begroting)**Welk maatwerk voert men uit?**

Niet van toepassing.

Hoe tevreden zijn we daar over?

Niet van toepassing.

Hoe pakken de kosten daarvan uit (afrekening? Of nieuwe begroting)?

Niet van toepassing.